ÎNSEMNĂRI CU PRIVIRE LA SĂRBĂTORIREA CENTENARULUI UNIRII BUCOVINEI CU REGATUL ROMÂNIEI

MARIAN OLARU

Anmerkungen zur Hundertjahrfeier der Vereinigung der Bukowina mit dem Königreich Rumänien

(*Zusammenfassung*)[*]

An der Schwelle der Hundertjahrfeier der Vereinigung der Bukowina mit dem Königreich Rumänien skizziert der Verfasser des Artikels die Individualität der Provinz Bukowina und ihrer Menschen, Individualität, die heute noch von den im Laufe ihrer turbulenten Geschichte obwaltenden politischen Regimen und von den demographischen Veränderungen dramatisch geprägt ist. Anbetracht dessen, dass die ganze Bukowina nur etwas mehr als 25 Jahre Teil des Königreichs Rumänien war und 75 Jahre nur mit dem südlichen Teil (Bezirk Suceava) Rumänien angehörte, zeigt der Autor, dass die lokalen Verwaltungsbehörden unserer Zeit, genauso wie diejenigen vor einem Jahrhundert, Absichten, Projekte und Erwartungen zum Ausdruck gebracht haben, die aber nicht die gewünschte Unterstützung seitens der Zentralbehörden zu haben scheinen.

Darüber hinaus identifiziert der Autor die Probleme, mit denen sich die rumänischen, in der ehemaligen Bukowina geborenen und heute in Czernowitz lebenden Staatsangehörigen konfrontieren, in ihrem Wunsch, die nationalen Besonderheiten der rumänischen Gemeinschaft zu erhalten.

Schlüsselwörter und -ausdrücke: Hundertjahrfeier der Vereinigung, Bukowina, Rumänien, Czernowitz.

Teritoriul septentrional al Moldovei, denumit Bucovina la scurt timp după intrarea sa sub stăpânirea Imperiului Habsburgic, a devenit obiectul unuia dintre cele mai perene mituri ale culturii moderne din partea central-estică a Europei. Mitul cultural Bucovina este subiectul a peste 60 000 de studii, articole apărute în literatura de specialitate sau în paginile revistelor şi ziarelor susținute și citite de cei

[*] Traducere: Ștefănița-Mihaela Ungureanu.

Analele Bucovinei, **XXV**, *2* (51), p. 555–559, Rădăuți – Bucureşti, 2018

BDD-A32745 © 2018 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:53:36 UTC)

care au trăit pe aceste teritorii sau sunt continuatorii unei tradiții ce merge în trecutul mai mult sau puțin idealizat al acestei provincii.

Disputată sau prezentată ca loc al concordiei, multilingvismului şi multiculturalismului, ca tărâm ideal al culturilor română, germană, ucraineană, iudaică, poloneză, Bucovina este şi astăzi un tărâm al frumuseților naturale, al mănăstirilor medievale moldovenești, al istoriei cu confruntările şi timpurile ei de pace. Au trecut 100 de ani de la unirea Bucovinei cu Regatul României. Din aceştia, 51 de ani au fost petrecuți de bucovineni în regimurile totalitare şi 49 de ani în regimuri de esență democratică – atât de democratice cât poate fi înțeles acest termen în accepțiunea sa la est-europeni. Din cei 51 de ani de regim totalitar, mai bine de trei ani au fost petrecuți în timpul celui de al Doilea Război Mondial, în vremea regimului condus de Ion Antonescu, când Bucovina a fost şi teatru de operațiuni, pe teritoriul ei înfruntându-se trupele Axei şi cele ale U.R.S.S. (iunie – iulie 1941 şi aprilie – august 1944). Din cei 100 de ani, doar în ceva mai mult de 25 Bucovina a fost în întregul său cuprinsă în Regatul României şi în 75 de ani aceasta a fost împărțită în două – ca parte componentă a Regiunii Cernăuți, constituită de sovietici prin alipirea nordului Basarabiei şi a ținutului Herța (1940) şi preluată ca atare de Ucraina independentă, după anul 1991, şi partea de sud, aflată în România, care împreună cu zona Fălticeni şi alte câteva localități de la nord de Vatra Dornei, formează județul Suceava.

În timpul regimurilor totalitare, structura populației Bucovinei a cunoscut importante modificări prin deportările sovietice din anii 1941 şi cele de după al Doilea Război Mondial sau prin deportările evreilor în Transnistria, din anul 1941. Modificări populaționale au fost făcute mai ales în vremea comunismului sovietic. Astfel, în partea de nord a Bucovinei, în locul celor deportați şi ca urmare a industrializării, au fost aduşi cetățeni sovietici din Rusia şi republicile din „uniune". În vremea regimului comunist din România, partea de sud a provinciei a fost unită cu ținuturile Dorohoi şi Botoşani (1953) şi au format regiunea Suceava (până în 1968). În vremuri de restriște şi ca urmare politicilor dictatoriale care au ajuns şi în Bucovina, cei mai mulți dintre etnicii germani au plecat în Reich sau au fost deportați, după anul 1945, pentru refacerea economiei U.R.S.S. Unii dintre evrei, cei care nu au fost deportați, au ales să răspundă chemării de a merge în U.R.S.S. (1940) sau au emigrat în patria lor, reconstituită după anul 1948. Oarecum la fel s-a întâmplat şi cu cele câteva comunități de maghiari bucovineni care au ales să se repatrieze în Ungaria, iar polonezii ajunşi pe teritoriul României, după 1939, au plecat spre țara de baştină, după 1944. Românii, mai ales cei din sudul Dobrogei, ajunşi pe teritoriul Bucovinei, după pierderile teritoriale din 1940, au revenit în provincia natală, iar unii dintre cei care s-au temut de instaurarea comunismului, la fel ca mulți alți membri ai comunităților etnice, care contribuiau la pluralismul etnic al provinciei, au ales să emigreze în Vest. Aici, au format o importantă emigrație bucovineană în țări ca: Germania, Italia, Franța, S.U.A., Canada, Australia sau Brazilia. Nu puține sunt cazurile de bucovineni care au ales să se refugieze în

BDD-A32745 © 2018 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:53:36 UTC)

interiorul României, cât mai departe de graniţa sovietică, de teama bolşevicilor. În acelaşi timp, în fostele republici unionale sovietice sunt numeroşi urmaşi ai celor deportaţi de sovietici şi care mai păstrează, în grade diferite de intensitate, conştiinţa originii lor.

De aceea, sărbătorirea Centenarului Marii Uniri a românilor şi formarea României Întregite au fost văzute de mulţi dintre contemporani ca o bună ocazie pentru rememorarea acestui trecut mitic. În partea de sud a fostei Bucovine, numeroase au fost planurile pe care autorităţile locale şi judeţene, oamenii de rând şi conducătorii instituţiilor şi le-au făcut în legătură cu sărbătorirea Centenarului Marii Uniri. Celebrarea acestui eveniment găseşte România într-o situaţie mult diferită faţă de sfârşitul anului 1918. Fostul teritoriu al Basarabiei, în cea mai mare parte a sa, formează acum Republica Moldova şi se află într-o prelungită criză politică, determinată de lupta între forţele proruse şi cele proeuropene, cu o conducere care se mulţumeşte doar să tolereze manifestările culturale dedicate Marii Uniri. Bucovina este împărţită în două părţi, între Ucraina şi România. Graniţa dintre cele două teritorii a fost trasată în 1946 şi corespunde aproximativ cu cea trasată în urma ultimatumurilor sovietice din 1940. Transilvania, Banatul, Crişana şi Maramureşul se regăsesc în graniţele statului român, aşa cum afirma *Rezoluţia Adunării Naţionale* de la Alba Iulia, de la 1 decembrie 1918. Dar şi aici evenimentele din fatidicul an 1940 ne arată rolul uneori nefast al geo-politicii, aspect ce trebuie reţinut, mai ales acum, când faliile politice dintre Est şi Vest tind să se adâncească.

Din păcate, aceste speranţe întruchipate în 2 048 de proiecte propuse spre finanţare, parţială sau totală, de către autorităţile naţionale au fost spulberate de evoluţiile din ultima perioadă. Pentru sărbătorirea Centenarului Marii Uniri a fost înfiinţat un Departament care, în urma deselor schimbări de guvern, din anii 2016–2018, a fost desfiinţat şi atribuţiile sale au fost trecute în sfera Ministerului Culturii şi Identităţii Naţionale. În paralel, autorităţile judeţene, preocupate de acelaşi eveniment şi punând în oglindă ceea ce s-a întâmplat în anul 2004, cu ocazia comemorării a 500 de ani de la adormirea întru Domnul a dreptmăritorului Ştefan cel Mare şi Sfânt (când o sumă importantă din bugetul naţional a fost cheltuită pentru manifestări şi investiţii în infrastructura judeţului Suceava), aşteptau să obţină finanţări pentru obiective la fel de importante ca acelea realizate în 2004. Acum, sucevenii aşteptau să refacă drumurile care duc spre mănăstiri, podurile care aşteptau de mult reabilitarea şi obiectivele turistice ce trebuiau să fie mai bine puse în valoare, să fie finanţele lucrările de construcţie a Sălii Unirii în Palatul Administrativ din Suceava, să se finanţeze sculptura unui monument reprezentativ pentru Unirea Bucovinei, aşa cum fusese Monumentul Unirii din Cernăuţi, să fie amenajată o piaţă, care să poarte numele de Bucovina, în municipiul reşedinţă de judeţ şi să fie tipărite lucrări memorialistice sau ştiinţifice care să celebreze cei 100 de ani scurşi de la Marea Unire. Şcolile, Universitatea „Ştefan cel Mare”, O.N.G.-urile care au ca obiect de activitate cultura şi educaţia, structurile „deconcentrate” de pe teritoriul judeţului Suceava, ziariştii artiştii ş.a., au fost chemaţi de mai marii vremii să

BDD-A32745 © 2018 Institutul „Bucovina” al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:53:36 UTC)

celebreze Unirea Bucovinei cu Regatul României şi să pună în valoare „zestrea Bucovinei" şi specificul multicultural şi multietnic al fostului ducat, de multe ori invocat azi în ceea ce se numeşte „brandul cultural şi turistic Bucovina".

În acest an, mai mult ca oricând, în discursurile autorităţilor locale şi judeţene a revenit în atenţie ideea că Bucovina, cea mai mică provincie românească reunită cu Ţara în 1918, a făcut o „unire necondiţionată şi pe vecie" – lucru uitat sau necunoscut de contemporanii noştri, parcă în mod nedrept continuând politica interbelică a capitalei faţă de provincia ce se revendica a fi venit la Regat cu zestrea unei provincii ce aparţinuse Mitteleuropei. Au fost aduse în dezbatere, în simpozioanele din caravana desfăşurată în principalele oraşe ale sudului Bucovinei, argumente ca: buna guvernare din vremea Austriei, administraţia eficientă şi corectă, modernizarea economică a provinciei în cele mai diverse sectoare ale economiei (agricultură, silvicultură, creşterea animalelor, exploatarea zăcămintelor miniere etc.), gradul ridicat al urbanismului din provincie, nivelul ridicat al învăţământului şi conectarea Universităţii Francisco-Iosefine din Cernăuţi la cultura vest-europeană prin intermediul limbii germane, existenţa unor elite intelectuale şi economice cu certă valoare europeană, multiculturalismul şi buna înţelegere dintre etniile ducatului etc. Toate aceste argumente, acum în opoziţie cu raţiunile actului de la 27 octombrie şi 28 noiembrie 1918, arată gradul ridicat de frustrare a autorităţilor locale, a multor suceveni pentru locul pe care îl ocupă ceea ce a mai rămas din Bucovina în statul român, în gândirea strategică a decidenţilor zilei. Complexul acesta al raportului dintre centru şi provincie şi periferizarea voită sau involuntară a provinciei, în cazul nostru a Bucovinei, a făcut să curgă multă cerneală în presa cotidiană şi culturală a provinciei.

Parcurgând presa cotidiană a acestui an, constatăm că puţine au fost, până acum (iunie 2018), paginile alocate de ziarele centrale istoriei şi culturii Bucovinei sau evenimentelor din timpul Primului Război Mondial şi celor care au dus la Unirea Bucovinei cu Regatul României. Situaţia aceasta este pusă pe seama efervescentului fapt cotidian, care a acaparat agenda publică şi care a pus între paranteze învăţă-mintele istoriei, ale celor 100 de ani pe care trebuie să-i celebrăm în acest an.

În acelaşi timp, este de notorietate faptul că parte dintre conaţionalii români, născuţi şi crescuţi pe teritoriul fostei Bucovine, aflaţi acum în Regiunea Cernăuţi, în anul Centenarului, sunt nevoiţi să folosească orice eveniment legat de această celebrare pentru a evidenţia neconcordanţele dintre „aspiraţiile proeuropene" şi politica lingvistică şi şcolară a autorităţilor ucrainene. Manifestările culturale dedicate Centenarului, proiectate şi desfăşurate de etnicii români din Regiunea Cernăuţi sunt asimilate de către decidenţii de la Kiev şi Cernăuţi ca fiind „naţionaliste", „iredentiste" şi că acestea „pun în discuţie tratatele internaţionale" cu privire la graniţele Ucrainei. În sensul celor citate mai înainte vine şi acţiunea forţelor S.B.U. din Cernăuţi, care, în ziua de 11 iunie 2018, au năvălit în sediul Centrului Cultural Român „Eudoxiu Hurmuzachi" din Cernăuţi şi i-au reţinut pentru interogatoriu pe poetul Vasile Tărâţeanu – membru de onoare al Academiei Române, preşedintele

BDD-A32745 © 2018 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:53:36 UTC)

Centrului şi pe dr. Eugen Patraş – vicepreşedintele acestui aşezământ cultural. Mai mult, presa de expresie ucraineană şi rusă din Ucraina şi Federaţia Rusă a relatat la unison despre acţiunile „naţionaliştilor" români din Cernăuţi, informându-şi publicul că a fost deschis un dosar penal pentru conducătorii Centrului Cultural Român „Eudoxiu Hurmuzachi" şi au fost confiscate „plăcuţe inscripţionate" (e vorba de harta României Întregite, 1918–1940), ziare şi cărţi aflate în sediul centrului românesc de pe strada „Olga Kobîleanska". Între acestea, s-au aflat publicaţiile „Glasul Bucovinei" şi „Neamul românesc". Condamnând abuzurile şi politica de intimidare a autorităţilor ucrainene, Centrul Cultural Român „Eudoxiu Hurmuzachi" a lansat un *Apel către Consiliul Europei*. În aceste condiţii, se (conturează câteva întrebări): care este rostul Tratatului din 1997, dintre România şi Ucraina? Ce rost mai are Euroregiunea Prutului superior? Vorbesc ele despre conservarea specificului naţional al comunităţilor etnice de pe teritoriul numit cândva Bucovina şi de faptul că istoria ne poate fi îndreptar pentru viitor? Şi dacă toate aceste întrebări au răspunsuri pozitive, în logica obiectivelor Consiliului Europei sau ale Uniunii Europene, ce înţeleg cei ce aspiră la integrarea europeană prin „iredentism" şi „naţionalism"?

Oare îndemnul lui Tacit, *Sine ira et studio*, este cunoscut decidenţilor de la Cernăuţi şi Kiev? Dar decidenţilor de la Bucureşti le este cunoscut citatul lui George Santayana: „Cine nu are memoria istoriei, riscă s-o repete"?

BDD-A32745 © 2018 Institutul „Bucovina" al Academiei Române
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 08:53:36 UTC)